

Đề xuất một số giải pháp dạy kỹ năng nghe cho sinh viên ngành Ngôn ngữ Anh năm thứ nhất Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Đỗ Mai Quyên*, Đoàn Văn Kiều*, Nguyễn Thuỳ Linh*

*ThS. Bộ môn Ngoại ngữ, Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Received: 05/6/2024; Accepted: 14/6/2024; Published: 26/6/2024

Abstract: During the English learning process, students have to study four skills namely Listening, Speaking, Reading, and Writing. In this article, the author analyzes the situation of English comprehension by majoring in first-year English students at Hanoi Natural Resources and Environment and the challenges that students encounter in the process of learning listening comprehension skills. On that basis, some solutions for lecturers to improve English listening comprehension skills for students are proposed.

Keywords: English, challenges, listening comprehension, solutions.

1. Đặt vấn đề

Hầu hết những người học tiếng Anh đều biết, nghe là một trong những kỹ năng chủ yếu trong số các kỹ năng nghe, nói, đọc, viết. Khi giao tiếp với người nước ngoài, nếu người học không nghe hiểu được thì sẽ không trả lời được và dĩ nhiên không giao tiếp được. Đối với sinh viên chuyên ngành tiếng Anh, nghe là một trong những kỹ năng rất quan trọng. Phần lớn lời giảng của giảng viên trên lớp là bằng tiếng Anh, vì vậy những sinh viên có khả năng nghe tiếng Anh yếu sẽ rất khó tiếp thu bài và cảm thấy chán học.

Trên thực tế, sinh viên gặp nhiều khó khăn khi nghe tiếng Anh. Trong các buổi học nghe, sinh viên thường cảm thấy rất lúng túng khi giảng viên bật máy nghe vì sinh viên cảm nhận thấy giọng nói trong đĩa phát ra liên tục, sinh viên không nghe được phần trong đĩa nói gì và không làm bài tập nghe được. Thực sự, sinh viên không cần phải nghe hiểu hết tất cả những từ trong bài nghe, họ chỉ cần nghe vài từ khóa và suy luận để đoán chủ đề hoặc ý chính (đối với câu hỏi về ý chính) hoặc chỉ cần nghe những chỗ cần thiết (đối với các câu hỏi về chi tiết).

Hơn thế nữa, nhiều sinh viên chưa biết cách nghe và đa số rất ngại học môn Nghe; và trong các kỳ thi quốc tế, số lượng thí sinh không đạt kỹ năng nghe thường nhiều hơn các môn khác. Vì vậy, việc tìm ra giải pháp nâng cao khả năng nghe tiếng Anh cho sinh viên là một việc rất cần thiết, đặc biệt các sinh viên năm nhất cần được rèn luyện kỹ năng nghe để tiếp thu bài tốt hơn và để làm nền tảng cho việc học các học phần nghe kế tiếp.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm

a) Quá trình nghe hiểu

Theo nghiên cứu của Rost, 2002: Nghe hiểu được xem như là một quá trình tương tác và phức tạp mà người nghe tham gia vào quá trình xây dựng nghĩa. Người nghe tiếp nhận đàm thoại hay bài phát biểu từ sự phân biệt âm, kiến thức về từ vựng, cấu trúc ngữ pháp, dấu nhấn và giọng điệu cũng như là sử dụng các gợi ý bằng đơn ngữ, song ngữ hoặc là phi ngôn ngữ dựa vào ngữ cảnh.

Có nghiên cứu đã chỉ ra rằng con người dùng 40 – 50% thời gian giao tiếp cho việc nghe (Gilman & Moody, 1984). Theo Feyten (1991), nghe đóng vai trò quan trọng và là chìa khóa trong việc học ngôn ngữ. Trong quá trình nghe, người nghe cần phân biệt các âm, hiểu về từ vựng, cấu trúc ngữ pháp, trọng âm để có thể hiểu được trong văn cảnh trực tiếp cũng như trong bối cảnh văn hóa xã hội của đoạn hội thoại. Đặc biệt hơn, O'Malley & Chamot (1990, tr418) đã chỉ ra rằng nghe là một quá trình chủ động, trong đó người nghe tập trung vào các khía cạnh của ngữ liệu nói đầu vào, xây dựng ngữ nghĩa từ các đoạn và liên hệ cái họ nghe với kiến thức họ sẵn có. Trong quá trình hiểu ngữ liệu nói, người nghe phải sử dụng kiến thức về ngôn ngữ (ngữ âm, từ vựng, ngữ pháp, ngữ nghĩa và diễn ngôn) đồng thời cùng các kiến thức liên quan đến chủ đề, bối cảnh và kiến thức chung về thế giới và cuộc sống. Tựu chung lại, vai trò của việc nghe trong ngữ cảnh là vô cùng quan trọng.

b) Kỹ năng nghe trong dạy và học ngoại ngữ

Việc nghe để học tiếng Anh như một ngoại ngữ

hoặc tiếng Anh như ngôn ngữ thứ hai gần như mới chỉ dừng lại ở mục đích luyện thi. Theo Krashen (1994) việc người nghe có thể giải mã thành công ngữ liệu nghe được tính bằng việc trả lời đúng các câu hỏi với từ để hỏi (Wh-questions). Tuy nhiên, ngày nay nghe hiểu được coi là một hoạt động phức tạp hơn nhiều và đó là nền tảng của việc tiếp thu ngôn ngữ.

Theo Kim (2015), kỹ năng nghe đóng một vai trò quan trọng trong việc phát triển các kỹ năng khác, đặc biệt là kỹ năng nói. Thông qua việc phát triển kỹ năng nghe khi học ngoại ngữ, giảng viên hướng sinh viên tới việc phân biệt các âm trong ngữ cảnh và bối cảnh thực tế, giúp sinh viên nhận ra sự thay đổi ngữ nghĩa khi có sự nhấn mạnh, thay đổi về trọng âm, ngữ điệu trong văn cảnh và có kỹ năng hiểu hoàn toàn chính xác nội dung của bài nói.

2.2. Thực trạng học nghe hiểu tiếng Anh của sinh viên ngành ngôn ngữ Anh năm thứ nhất trường Đại học Tài nguyên và môi trường Hà Nội

Hầu hết sinh viên đều cho rằng học kỹ năng nghe hiểu là khó khăn nhất, và một số sinh viên thì cho rằng kỹ năng nghe là khá mới, cho dù những đối tượng sinh viên này đã trải qua thực tế học tiếng Anh 7 năm hoặc ít nhất 3 năm theo chương trình phổ thông. Trong khi đó, giai đoạn đào tạo tại trường đại học theo phân phối chương trình, thời lượng sử dụng cho kỹ năng nghe hiểu là quá ít. Thời lượng dành cho việc tự học của sinh viên lại càng ít hơn, rất ít sinh viên thừa nhận có luyện nghe thêm ở ký túc xá hoặc ở nhà khoảng 1 giờ đến 2 giờ/ tuần. Một điều đầy lo ngại khác là hầu hết sinh viên đọc phần ghi lại lời băng qua phần (tapescript) trước khi thực hiện kỹ năng nghe. Vì vậy, đó là một thói quen không tốt tạo nên quá trình nghe hiểu không đáp ứng đúng yêu cầu, mục đích và có thể lãng phí thời gian. Bên cạnh đó, tâm lý mỗi sinh viên đều mong muốn nghe và nhớ được 100% thông tin và hiểu bằng tiếng Việt từng câu từng chữ mà không xác định được nội dung trọng tâm, không nắm bắt được thông tin cốt lõi trong quá trình nghe. Chính vì vậy làm cho người học mệt mỏi và có biểu hiện lo sợ trong giờ học

Ngoài ra, khi gặp từ mới, sinh viên cũng không thể đoán nghĩa của từ. Bên cạnh đó, đa phần sinh viên cho rằng những chủ đề mà họ nghe là không quen thuộc đối với họ. Nội dung của bài nghe liên quan đến các lĩnh vực trong cuộc sống và xã hội. Các bài nghe có thể là đoạn hội thoại hằng ngày, bảng thông báo, các trao đổi trong cửa hàng. Sinh viên luôn luôn gặp khó khăn khi phải nghe nhiều giọng nói khác nhau. Chẳng hạn, người nghe phải

nghe các giọng nói tiếng Anh của người Mỹ, Anh, Canada và Úc.

Trong lúc nghe, sinh viên thường không theo kịp tốc độ của người nói rất nhanh, người nói thường kết hợp âm cuối là phụ âm của từ trước với âm đầu của từ tiếp theo bắt đầu là nguyên âm. Thật vậy, sự liên kết các âm lại với nhau cũng gây trở ngại cho sinh viên trong quá trình nghe hiểu tiếng Anh, vì sinh viên có thói quen nghe từng từ riêng lẻ trong một câu nên việc kết hợp âm cuối là phụ âm của từ trước với âm đầu của từ tiếp theo bắt đầu là nguyên âm sẽ gây trở ngại lớn nhất cho người nghe. Cuối cùng, phần đông sinh viên không thể hiểu nội dung toàn bài. Sinh viên cho rằng, nội dung của các bài nghe rất dài, hơn nữa họ phải nghe nhiều dạng bài tập. Thực vậy, nếu người nghe phải nghe hiểu trong thời gian dài, khả năng tập trung của họ sẽ không cao, dẫn đến bài thi nghe hiểu đạt kết quả thấp. Bên cạnh đó, yếu tố môi trường xung quanh có nhiều tiếng ồn cũng gây khó khăn cho người nghe.

2.3. Một số đề xuất với giảng viên trong việc phát triển kỹ năng nghe hiểu tiếng Anh cho sinh viên năm nhất trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội.

a) Kiểm tra trình độ ban đầu của sinh viên

Vào mở đầu môn học, giảng viên sẽ cho một bài kiểm tra để biết khả năng nghe của sinh viên từ đó cũng tạo tiền đề để giảng viên đưa ra cách tiếp cận, hướng dẫn, tạo hứng thú học nghe hiểu cho sinh viên.

b) Dạy sinh viên học phần nghe

Cho bài tập nghe về nhà và kiểm tra mỗi tuần: giảng viên cho bài tập nghe về nhà kèm với file nghe, tapescripts (phần viết ra những gì được nói trong đĩa) yêu cầu sinh viên nghe mỗi tuần 2 bài và cho một bài kiểm tra mỗi tuần. Bài tập về nhà là bài trong giáo trình Mindset for IELTS Foundation. Giáo trình gồm các bài nghe theo các chủ đề quen thuộc và cần thiết cho giao tiếp hằng ngày như: môi trường, giáo dục, công nghệ, ăn uống, thể giới hoang dã.

Để tạo điều kiện cho sinh viên nghe thường xuyên, giảng viên yêu cầu sinh viên nghe và làm bài tập mỗi tuần 2 bài. Giảng viên giải thích những bài tập khó, những phần liên quan đến văn hóa nước ngoài để sinh viên hiểu và làm bài dễ dàng hơn. Giảng viên không cần đưa ra đáp án vì sinh viên có script và khi họ không nghe được từ nào đó, họ có thể mở script ra xem và nghe lại. Mỗi buổi lên lớp, giảng viên cho một bài kiểm tra trong bài đã dặn sinh viên nghe. Bài kiểm tra thường được thiết kế ở dạng khác hoặc thay đổi một vài nội dung, hình ảnh, xáo trộn vị trí... so

với bài tập về nhà, điều này giúp sinh viên cố gắng nghe chứ không học thuộc lòng tapescript.

Trong suốt học kỳ, giảng viên cho 10 bài kiểm tra nghe, chấm 10 cột điểm và điểm này được tính là điểm chuyên cần trên lớp. Việc thiết kế bài kiểm tra và chấm điểm mỗi tuần có thể làm cho giảng viên rất bận rộn vì ngoài việc cho đề, chấm bài, giảng viên cũng phải nghe những bài tập này trước để giải thích thắc mắc của sinh viên. Tuy nhiên đa số sinh viên đều muốn đạt được điểm tốt, và họ cố gắng thực hành nghe ở nhà nhiều.

Khuyến khích sinh viên đoán trước từ khi nghe: Việc khuyến khích sinh viên đoán trước từ khi nghe là một trong những kỹ năng quan trọng đối với người nghe tiếng Anh. Trước khi cho nghe, giảng viên thường đưa ra câu hỏi gợi mở, gợi ý sinh viên nhìn vào hình ảnh, các câu hỏi hoặc các lựa chọn trắc nghiệm trong bài tập nghe và hỏi họ những hình ảnh, lựa chọn đó liên quan đến những từ vựng gì và có thể bài nghe sẽ nói đến những từ gì. Giảng viên khi các từ sinh viên đoán lên bảng và đến khi nghe, sinh viên sẽ chọn được câu trả lời dễ dàng hơn. Việc dạy sinh viên cách đoán từ trước khi nghe cũng giúp sinh viên tập trung hơn và có định hướng hơn trong khi họ nghe.

Thiết kế dạng bài tập thích hợp: Dạng bài tập trong bài tập nghe cũng ảnh hưởng rất lớn đến kết quả nghe. Khi nghe, sinh viên cần tập trung cao độ và có thể ghi chú/ tốc ký thật nhanh những gì họ nghe được. Vì vậy trong giáo trình Mindset for IELTS Foundation, dạng bài tập được giảng viên thiết kế ở dạng yêu cầu người nghe làm nhanh như đánh dấu chọn, khoanh tròn câu đúng, chọn đúng/ sai, điền từ, viết câu trả lời ngắn, tránh yêu cầu người nghe vừa nghe, vừa đọc hay vừa nghe vừa viết quá nhiều nhằm tránh trường hợp sinh viên có thể nghe được nhưng viết ra không kịp hoặc viết ra được câu này thì không kịp làm câu khác.

Nâng cao kỹ năng nghe hiểu tiếng Anh của sinh viên: Trong quá trình dạy, giảng viên cần tập trung dạy sinh viên làm thế nào để nắm được ý chính của bài.

Đánh giá kết quả nghe hiểu tiếng Anh thường xuyên và không ngừng cải tiến phương pháp dạy nghe hiểu: Khi dạy nghe hiểu, giáo viên cần đánh giá khả năng nghe hiểu của sinh viên thường xuyên để cải tiến phương pháp dạy học, đồng thời nên thảo luận với sinh viên về phương pháp dạy học của mình và lắng nghe ý kiến phản hồi của sinh viên để điều chỉnh phương pháp dạy học cho phù hợp để mang lại

hiệu quả cao nhất.

3. Kết luận

Việc cải thiện kỹ năng nghe không những giúp sinh viên học tốt môn Nghe, mà còn làm nền tảng để tiếp thu các môn khác, và giúp sinh viên tự tin hơn trong học tập và giao tiếp bằng tiếng Anh. Các giải pháp trên có thể dễ dàng áp dụng cho các lớp dạy nghe. Do đó, khi dạy môn nghe, giảng viên nên cung cấp cho sinh viên một số nguồn tài liệu để sinh viên rèn luyện nghe thêm ở nhà và cho ít nhất một quyển sách bài tập về nhà, có kiểm tra thường xuyên. Khi dạy, giảng viên cũng nên chú ý ôn từ vựng liên quan đến chủ đề của bài nghe vì khi sinh viên thiếu vốn từ vựng – một khó khăn lớn nhất đối với người học môn Nghe.

Tài liệu tham khảo

1. Abidin, M.J.Z (2013). *English Listening Comprehension Problems of Students from China Learning English*. Language in India, ISSN 1930 – 2940, 13, 367 - 403.
  2. God, C (1990). *How much do learners know how about the factors that influence their listening comprehension*. Hong Kong Journal of Applied Linguistics, 4, 17 - 42.
  3. Field, J. (1998). *Skills and Strategies: towards a new methodology for listening*. ELT Journal, 52 (2), 110 – 118.
  4. Rost, M. (2002). *Teaching and Researching Listening*. London: Longman.
  5. Chen, Y. (2005). Barriers to Acquiring Listening Strategies for EFL Learners and Their Pedagogical Implications. *The Electronic Journal for English as a Second Language*, 8(4).
  6. Chetchamlong, S. (1987). *Problems in Teaching English Listening of Teachers in Government Secondary Schools in Chon Buri*. Bangkok: Thesis Kasetsart University.
  7. Flowerdew, J., & Miller, L. (1996). Student perceptions, problems and strategies in second language lecture comprehension. *RELC Journal*, 23, 60-80.
  8. Hamouda, A. (2013). An Investigation of Listening Comprehension Problems Encountered by Saudi Students in the EL Listening Classroom. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 2, 113-155.
- <https://pdfs.semanticscholar.org/b811/984d6e30068a62a970b1f75b2e701e0b159e.pdf>